

Răzvan T. Coloja

Într-o zi cu soare, la neuropsihiatrie

Ești un pacient. Ești un vizitator. Ești la spitalul de neuropsihiatrie. Asfaltul din curtea interioară e crăpat și, privind în depărtare, totul arată ca suprafața Lunii – mici cratere de praf și piatră rotundă printre care bolnavii fac slalom cu încetineala omului îngândurat. E o zi cu soare, dar bate un vânt răcoros. Clădirile sunt vopsite în culori spălăcite care nu enervează locatarii: verde fad, portocaliu șters, crem.

Treci prin curte ca și cum ai avea o destinație precisă. Nici prea repede, ca să nu dai impresia de om hotărât; nici prea încet, ca să nu te confunde asistentele cu unul dintre cei internați. Încerci să transmiți mesajul de „sunt în trecere”, dar în realitate nu vrei decât să te așezi pe bordura aceea și să te bălăcești periculos în amintiri.

Și ești extrem de anxios.

A trecut ceva vreme de când făceai practică aici. Ani buni în care brancardierii vechi s-au pensionat, iar cei noi își iau prea în serios munca pentru a te băga în seamă. Ani în care știi că psihiatrii și psihologii spitalului au preferat să-și țină consultațiile în birouri înșesate de poze de familie și icoane pe sticlă. Ceva din calmul Fecioarei Maria se transmite pacienților și interviul clinic decurge mai ușor.

Scoți o țigară din pachet și ești atent să o ascunzi până ți-o aprinzi. O faci cumva inconștient. Vechile obiceiuri. Te așezi pe bordura din beton ros, undeva la umbra unui copac. Încerci să-ți aduci aminte de pași: anamneza, motivele internării, antecedente heredo-colaterale, antecedente personale, examinarea somatică generală... Cuvinte precum „traumatisme”, „motricitate”, „facies”. Chestii de care nu mai trebuie să ții cont.

Îi percepi în jur, în halatele lor groase și spălate de o mie de ori. Târșându-și șlapii și papucii de casă și pantofii cu șireturile desfăcute. Te adulmecă, sunt atrași de norul de fum precum moliile de un fir de

wolfram incandescent. Te uiți în sus, printre frunze, prin lumină, spre albastru. Un punct metalic de pe cer devine mobil dacă îl privești îndeajuns de mult și-ți închipui indivizi costumați sărind din carlingă în mijloc de chiot. Plonjând în jos, drept, îmbrățișând un șuvoi de aer. Parașute uitând să explodeze deasupra lor, mici meteoriti din carne și os.

E idilic la spitalul de neuropsihiatrie. Poți auzi păsările cântând, murmurul discuțiilor îndepărtate. Chiar acolo, în stânga, un domn și o doamnă în vârstă sprijină o femeie care le-ar putea fi soacră sau mamă sau mătușă îndepărtată. Îmbrăcați în haine ce aparțin lumii de afară, arată ca niște oameni care primesc colindători în casă. Ești 83% sigur că și-au internat ruda ca să poată duce o viață cu măcar o problemă în minus. O privire spre bătrâna care face pași mici între cei doi și-o diagnostichezi cu demență.

Fobiile, anxietatea, depresia – astea sunt doar moduri prin care natura îi triază pe cei slabi. Iar cei ca tine sunt aici ca să se amestece în planurile naturii. Cu fiecare ședință te lași să devii tot ceea ce urăsc: ești Diavolul și Nero și Manson și tatăl abuziv. Unii lovesc, alții strigă – tuturor le place la nebunie.

Tragi din țigară și-o simți cum se apropie de tine. Încet, atentă, sigură, un metru la fiecare șase secunde. Te uiți din nou în sus, printre crengi, cauți avionul din depărtare, dar e ascuns după o frunză. În dreapta, pe altă bordură, o femeie extrem de grasă arată de parcă tocmai ar fi ieșit din cârciumă. Păr roșcat prins într-un coc vâlvoi, obraji rozalii și plini, zâmbet tembel pe față. Are sâni imenși, acoperiți de un pulovăr prea gros pentru vremea asta. Chicotește când bărbatul de lângă ea își afundă nasul în șuvițele ei și-i rânjește ceva în ureche.

Tragi din țigară. Pe femeia din stânga o percepi acum mai aproape. Ești aici pentru cu totul altceva.

O asistentă grăbită trece pe lângă tine și o recunoști. O cheamă Emilia, dar Emilia nu te vede. Te uiți în sus. Ești doar un alt pacient, un alt vizitator. Expiri un nor spre cer, continui în gând: „circumstanțele debutului”, „reflexe”, „mimică și pantomimică”, „atenția involuntară”... E un haos total și încerci să-ți amintești și sapi și aliniezi și femeia din stânga e acum la doar trei metri de tine.

Și știi ce vrea.

E cumva amuzant cum decurge viața. Ai 15 ani și încerci prima sticlă de vin și ajungi beat acasă și părinții îți spun că n-ar trebui să faci asta. Ce-ar spune oamenii?

Ai 16 ani și vrei doar să fugi în Cluj și să te umfli de droguri ca să visezi și trăiești și încerci. Și părinții îți spun că n-ar trebui să faci asta. Ce-ar spune ceilalți?

Ai 17 ani și tot ce-ți trece prin cap e cum să dezbraci pe altcineva încercând în același timp să păstrezi alura aceea de „am mai făcut asta înainte”. Și părinții îți zic că se presupune că n-ar trebui să faci asta. Pentru că ce-ar crede oamenii din jur dacă ar afla?

Cu cele două capete ale cordonului atârând, halatul se pliază sub femeie și-o auzi cum oftează în timp ce se așază lângă tine.

Te uiți în sus.

Ai 20 de ani și ai izbi casetofonul de un perete pentru că melodia îți aduce aminte de cineva pierdut și părinții îți spun că n-ar trebui să faci asta. Ar auzi vecinii.

La jumătate de metru de urechea ta femeia începe să-ți cânte. E una din piesele acelea vechi din cultura populară. Versuri din cele pe care le reții fără să vrei după ce plăci din bachelită ți-au bombardat copilăria cu aceleași și aceleași hit-uri fade. Versuri despre dragoste, viață, greutate. Bătrâna are o voce adormită și reciți în gând întreg alfabetul anxioliticelor, de la Alprazolam la Xanax, pastile roz și albe și galbene și comprimate și în capsule dizolvante și-n doze care variază de la calm la moarte sigură.

Te uiți la cer și e o zi aproape perfectă și ai putea fi la fel de bine într-un parc.

„Aveți...” – pauză – „...o țigară?”

Aceeași voce ca trezită din somn, cuvinte articulate greu. Suspini și bagi degetele în pachet. Știi că e o greșeală, dar mai știi și că nu va pleca altfel. Ești atent când i-o întinzi și-i ia o eternitate să-și îndrepte degetele și să le apropie de filtru. Cu cât stați mai mult în poziția asta, cu atât riști mai mult să vadă ceilalți faptul că ai pachetul plin. Femeia îți cântă din nou – un radio cu o singură frecvență. Aprinzi bricheta și se apropie cu vârful țigării de flacăra, încet, extrem de încet, atât cât îi permite pe moment luciditatea.

Te-ai oprit din făcut planuri când ți-ai pierdut locul de muncă.

Ai 22 de ani și ai vrea să scuipi în față normele sociale și costumele într-o singură culoare și toată rigoarea inutilă a tacâmurilor corect aranjate. Și nu poți. Pentru că părinții îți explică faptul că așa ceva pur și simplu nu se face. Nu așa ajungi undeva sus, de unde-i poți ajuta ulterior.

Bătrâna doar stă acolo, cu tutunul lipit de flacăra, și nu face nimic. „Trageți,” îi ordoni. Scapi mai repede dacă ești autoritar cu ei. Și bătrâna trage, trage, și poți face flacăra să dispară ca prin magie.

Îți freci tâmplele și enumeri în gând: „voința și afectivitatea”, „senzații și percepții”, „flux ideativ”, „locul nașterii” și ești convins că nu faci ceva bine.

Vocea stinsă de lângă tine începe un fel de doină. Ca o placă de pick-up defectă, versurile se succed cu încetinitorul, punctând finalul cu rime simple. Tragi fum în piept și-l menții acolo și te uiți la frunze. În dreapta, bărbatul strecoară palma pe sub pulovărul femeii grase și începe să-i maseze un sân. Roșcata e pe la 45 de ani și chicotește ca o fetișcană și nu se luptă cu el.

Te uiți la frunze.

Micropsii, halucinații hipnagogice, hiperprosexia - cândva știai chestiile astea.

Un alt bolnav vă observă de departe și începe să se apropie de voi și bagi pachetul de țigări înapoi în buzunar. „...iubește și lasă... Dumnezeu... să-i dea... pedeapsă...”

În cu totul alte condiții ar fi aproape trist.

Ai 27 de ani și te muți în alt oraș ca să scapi de ei și faci sex nebun cu oricine apuci. Doar ca să le faci în ciudă oamenilor. O faci fără prezervativ, o faci în trei, o faci cu nesăbuintă și o faci rânjind malefic atunci când e prea întuneric în cameră ca să te mai preocupe ce cred alții. Și-a doua zi îi suni și le spui că ești OK. Să nu-și facă griji.

În dreapta, la zece metri distanță, femeia cu păr roșcat și ciufulit râde și-și aranjează hainele. Cel de lângă ea e îmbrăcat în pijama, iar omul se ridică și se postează ferm în fața ei.

Te uiți la frunze. Bătrâna suflă fum și o mică briză poartă ceața spre tine. Apoi continuă - disforie în Re minor - „...de umblă... pe sub pământ... tot se... țâne... de cuvânt...”

Poți deosebi vizitatorii de bolnavi observând hainele pe care le poartă. Rudele sunt grăbite, agitate în mișcări față de ceilalți. În comparație cu 150 de miligrame de Xanax, un coleg care și-a adus aminte de tine e precum acceleratul care a uitat să oprească în gară. Bătrâna de alături face o pauză, duce țigara la buze în slow-motion, ca la sfârșit de viață.

Inima mimează ritmul muzicii pe care o asculți. Sau cel puțin așa ai citit undeva, demult. Sau poate ești moleșit de la căldură. „Dar noi oameni... botezați...,” murmură. Apoi se oprește.

În depărtare, cineva râde strident.

Ești un pacient. Ești un vizitator. Ești la spitalul de neuropsihiatrie și ești anxios și-ți dorești doar ca această Maria Tănase dementă să-și continue pledoaria muzicală ca să te poți calma.

Ai 30 de ani și poate că ai dat peste droguri care sunt ilegale până și-n Amsterdam. Și poate că le încerci. Ca să aibă lumea despre ce discuta. Le încerci pentru că până atunci ți s-a spus mereu ce să faci și cum să faci și de ce să faci și pur și simplu vrei să vomiteți suc gastric o vreme. Și

e cel mai bun orgasm pe care l-ai avut vreodată și simți curent electric sărind șotron peste faldurile tecii de mielină și dintr-odată ajungi altunde.

Bolnavul care vă fila mai devreme se oprește în fața voastră și scoate din buzunarul halatului un șirag de mărgele la capătul căruia atârână o cruce din lemn. Și turuie rapid și e agitat și „mă duc să vând asta aici la biserică să-mi dea zece lei pe ea și...”.

Te uiți în sus printre crengi, îți treci mâna prin păr.

„Aveți cumva o țigară, domnu’?”

Expiri fum și te simți vinovat. Stingi chiștocul în betonul de dedesubt.

Melodia se schimbă și vocea monotonă a femeii încearcă un cântec mai vesel. Iese mai trist decât originalul, deși versurile sunt săltărețe.

„O țigară,” spune bărbatul, înghesuind rapid rozariul în buzunar. Duce două degete alăturate la buze și le apropie de bărbie de câteva ori.

Dai calm din umeri, dar în sinea ta ești apă învolburată.

„...cu tine... mereu...”

Bărbatul mormăie ceva și pleacă hotărât spre colțul unei clădiri.

Ascultă cântecul și încerci să te convingi că nu ai de ales. Șiruri scurte de cuvinte ți se aprind în spatele frunții precum neoane vechi: „incoerență ideo-verbală”, „dezorientare temporo-spațială”, „îngustarea câmpului conștiinței”.

„...doar pe mine...”

Ce-ar spune Ebbinghaus despre memoria ta de lungă durată?

Oameni în halate ponosite trasează diagonale leneșe prin curtea acoperită de soare, reușind cumva să nu se izbească unii de alții. Bătrâna oftează și observi că scrumul încins e gata-gata să-i ardă degetele.

Ai 40 de ani și viața se mișcă mai repede decât obișnuia să o faci în trecut. Îi suni din ce în ce mai rar, îți duci copiii la școală, îi înveți să stea drepti în bancă. Nu le spui de ceilalți și nu le povestești despre ce-ar putea crede. Chestiile astea se dezvoltă ulterior în tulburare de personalitate evitantă cu episoade depresive majore și un nivel al stimei de sine precum mercurul iarna. Așa că taci și-i îmbraci și te asiguri că-și fac temele și seara nu-i mai spui „noapte bună” soției.

Și-ai da orice pe 200 de miligrame de Amisulprid. Amival, Solian, Sulpitac, Amival sau orice alt inhibitor D3DR. Ceva ce să te transforme într-un roboțel nepăsător și rece.

Iar bătrâna oftează și spune: „Aveam 19 ani când m-am angajat la alimentară”. Și „în prima zi” – începe să plângă – „m-au violat cinci colegi”.

Te uiți la frunze. Închizi ochii și lași fragmente de soare să-ți dezmiere fața.

Ai 65 de ani și ajungi aici și nimeni nu mai dă doi bani pe ce-ai putea face. Și reciti în gând: „idei delirante de tip expansiv”, „alogie” și încerci să-ți amintești cât mai mult.

Și ești din cale-afară de anxios și-ți aprinzi încă o țigară și trei pacienți schimbă direcția în același moment, magneti îndepărtați ce se apropie de voi. La nici un metru distanță femeia își șterge lacrimile cu mâneca halatului, se uită la tine.

Ești 97% sigur că ai să dispari în următorul minut dacă n-ar fi brancardierul ăla care-ți face rost de pastile. Pentru *el* ai venit. Eric. Și-l vezi de departe și-i faci un semn din cap și nu te recunoaște.

Așa că te ridici cu ochii încă în direcția lui și murmuri „la revedere, mamă”; dar ea tot nu te recunoaște.